

Mythos – pojmově

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2014](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2014](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 17. 6. 2014
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 17. 6. 2014

Mythos – pojmově

Pokud chceme filosofickým způsobem mluvit (myslet) o „mýtu“, musíme se především pokusit pojmově upřesnit své téma. A tu ovšem nastává problém, jak vůbec může nějaké pojmové upřesnění zachovat alespoň jistou míru „věcnosti“ a „neutrality“, když pojmovost je mýtu (který je ovšem mnohem starší než filosofie) původně mytickému myšlení naprosto cizí. Právě proto došlo již v samých počátcích filosofování k vytvoření termínu, naznačujícího, že každý takový pokus nutně znamená jakousi intervenci *logu*, totiž jakési zlogičtění, pologičtění mýtu: mytologii. Je dokonce patrné, že pokusy o takové pologičtění, logizaci mýtu provázely sám zrod nejstarších pokusů o filosofování, možná mu i trochu předcházely. Když tedy dnes máme před sebou úkol porozumět tomu, co to vlastně byl onen tak nazývaný „*mythos*“, musíme si být vědomi toho, že povaha tohoto pologičtění, o němž máme vůbec nějaké zprávy resp. doklady, se měnila jednak sama, tj. že měla svůj vývoj (a možná několik cest vývoje), ale na druhé straně že to představovalo intervenci, která musela mít zpětný vliv nejen na pojetí, chápání mýtu, ale na sám *mythos*. Je to např. dobře vidět na tom, že naprostá většina nejstarších řeckých filosofů neodmítala a nezavrhovala myšlenku „bohů“ (nebo jednoho „boha“), ale naprosto odmítala historky o bozích, tedy narativitu, i když obecně byli filosofové podezíráni a dokonce souzeni za to, že bohy (ovšemže „naše bohy“) kritizují a zavrhují. Je naprosto nepochybné, že *mythos* zbavený narativity je nesmysl, neboť *mythos* nutně znamená „povídání“; na druhé straně však ani tak formalizovaná disciplína jako matematika (a zvláště matematická či symbolická logika) se bez využívání jistých zbytků (reliktů) narativity neobejde a obejít ani nemůže. A tak jestliže třeba po-osvěcenský vývoj chápání a myšlení začal mýtus rehabilitovat a nacházet v něm také jistá pozitiva, aby je obhájil proti kritikám pobožnosti (a náboženství), lze dobře rozumět tomu, že s jakýmsi oživením náboženství a s přicházejícími novými vlnami tohoto (již ovšem logizovaného) mýtu dochází k pokusům o oživení zbožnosti a náboženství postupně se zvyšujícími důrazy na význam narativity a zejména na důležitost funkce „příběhů“. Tím jasnější je filosofický úkol se otázkou mythu (a různých mýtů zejména pak nových „mytologismů“ v nejrůznějších „ideologiích“) znovu zabývat a především pojmově rozlišit jednotlivé složky a aspekty toho, čemu se v různých dobách a v zapojení do rozmanitých kontextů říkalo a říká „mýtus“. A tak není divu, že se může ukázat i tak překvapující věc, jako že celá dosavadní filosofická (a ostatně i mnohem širší) tradice byla navzdory někdy velmi silnému odmítání mýtů a mytičnosti některé jeho složky či struktury mohla naopak zachovávat a ještě utvrzovat (např. v tzv. zpředměťujícím myšlení). (Srovnej úterní přednášky na ETF v letním semestru 2000 pod názvem *Narativita a pojmovost*.)

(Písek, 140617-1.)